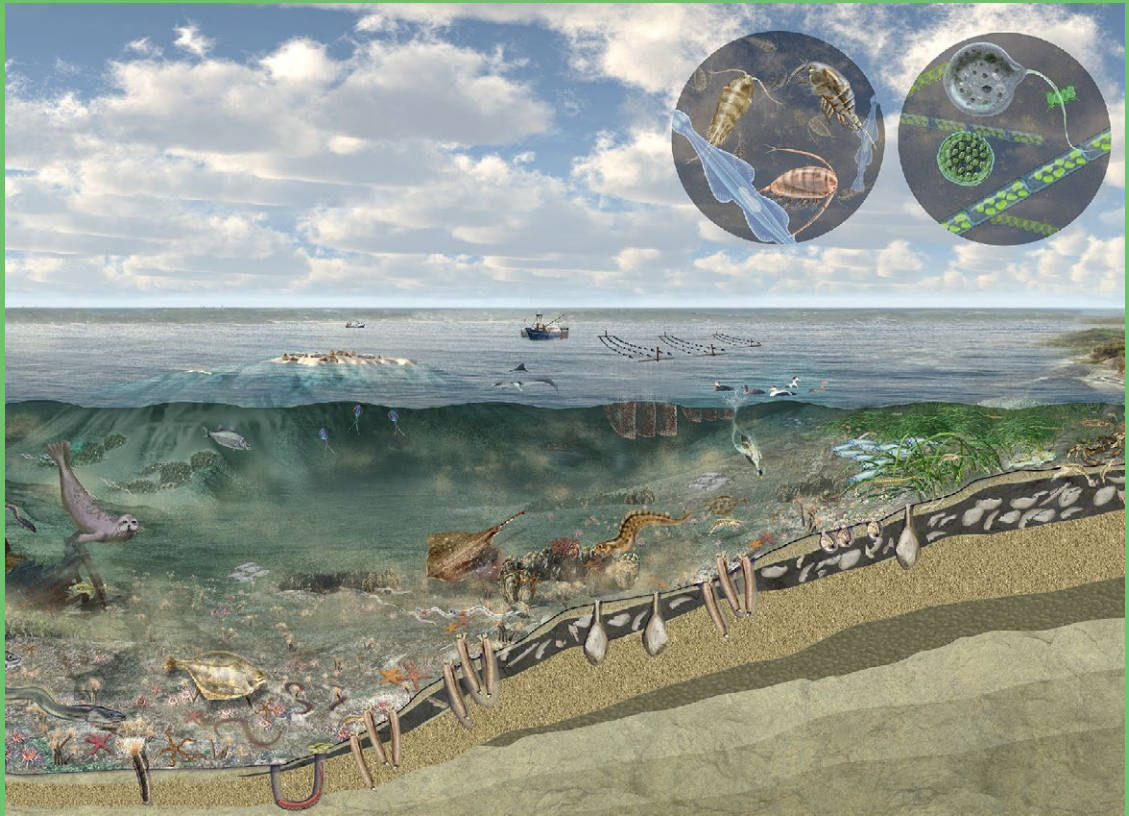

Factsheet werken in N2000-gebied de Waddenzee

*Verbetering kwaliteit
permanent over-
stroomde zandbanken
en biogene structuren*

3D-illustratie van het
streefbeeld van de
onderwaterwereld in de
Waddenzee (Nicolle R. Fuller;
in *Kust & Zee Gids* 2018)

Met verschillende beschermde habitattypen en soorten in de Waddenzee gaat het goed. Maar er zijn ook knelpunten waaraan gewerkt moet worden. Om bij te dragen aan het oplossen van deze knelpunten kunnen in het kader van dijkverbeteringen koppelpojecten worden ontwikkeld en uitgevoerd. Deze factsheet vormt een basis voor projectteams om met specialisten en stakeholders in gesprek te gaan om de mogelijkheden voor natuurverbetering en maatregelen in hun projectgebied te verkennen. Op die manier wordt het mogelijk om aan dijken te werken in N2000 gebied De Waddenzee en tegelijkertijd verbeteringen aan te brengen in dit waardevolle ecosysteem.

Kernprocessen b + c en Kernopgave 1.03

Kernprocessen: Habitat ontwikkeling & gezond voedselweb

Kernopgave: Verbetering kwaliteit permanent overstroomde zandbanken en biogene structuren

N2000 instandhoudingsdoelen die hiermee verband houden

- H1110A Permanent overstroomde zandbanken (getijdengebied)
- A063 Eider (foerageert op mosselbanken)
- A065 Zwarte zee-eend (foerageert in dit habitat)
- Biogene structuren met o.a. mossels
- Kraamkamer voor vis

Knelpunten & staat van instandhouding

- Onvoldoende aanwezigheid sublitorale mosselbanken (meerjarige, oudere stadia), daarmee onvoldoende voedselbeschikbaarheid (sublitorale mosselen) voor de Eider.
- Onvoldoende biomassa vis & verminderde kraamkamerfunctie.
- Onvoldoende zoet-zoutgradiënten waardoor er beperkte vismigratie is, en lokaal verarmde visfauna.
- Klimaatverandering (met warmere winter nadelig voor de broedval van schelpdiersoorten, en bepaalde vissoorten trekken eerder uit de Noordzee naar de Waddenzee).

De landelijke staat van instandhouding van:

- permanent overstroomde zandbanken is als matig ongunstig beoordeeld.
- de Eider is als zeer ongunstig beoordeeld (zowel voor broedvogel, als niet-broedvogel).
- de Zwarte zee-eend is als matig ongunstig beoordeeld (de Zwarte zee-eend is aangewezen voor N2000-gebied Noordzeekustzone).

Oplossingsrichtingen

- Verduurzamen / beperken bodemberoerende visserij en bescherming bodemorganismen.
- Kennisopbouw en ontwikkeling/herstel mosselbanken en andere biogene structuren (zoals oesterbanken, velden schelpkokerwormen).
- Aanleg kunstmatige structuren, ter aanvulling op biogene structuren.
- Verbetering zoet-zoutgradiënten (geulen zijn leef- en doortrekgebied van trekvis).
- Waar overgangen naar rivierwater aanwezig zijn, moet het spuien van zoet water bij voorkeur geleidelijk zijn (Afsluitdijk en Lauwersoog).

Koppelkansen dijkversterking (praktijk)

- Aanleggen van predatievrije broedgebieden voor vogels.
- Het beperken van overstroming 'events' van broedgebieden.
- Het beperken van verstoring van zeehonden (niet gerelateerd aan dijkverbeteringen).
- Het realiseren van gesloten gebieden voor visserij (niet gerelateerd aan dijkverbeteringen).
- Het laten opslibben van wadplaten van beperkte kwaliteit tot pioniervegetaties.
- Aanpassingen realiseren in drainage systemen.
- Hoger gelegen kwelders afplaggen en grond gebruiken voor duin en dijkversterking.
- Optimaliseren van het begrazingsregime van kwelders (niet direct gerelateerd aan dijkverbetering).
- Aanleg zoet-zoutwater overgangen in zeedijken, zoals Project Vijfhuizen 'Fan Swiet Nei Sâlt'
www.itfryskegea.nl/project/project-vijfhuizen-fan-swiet-nei-salt.

+ Positieve effecten oplossingsrichtingen en koppelkansen

- H1110A Permanent overstroomde zandbanken (getijdengebied).
- A063 Eider (foerageert op mosselbanken).
- A065 Zwarte zee-eend (foerageert in dit habitat).
- Vermindering vertroebeling → zeegrassen → kraamkamer vissen → grote zoogdieren → kwaliteitsverbetering voedselweb.

- Negatieve effecten oplossingsrichtingen en koppelkansen

- Mogelijk verlies van H1330 schorren en zilte graslanden en H1310 Zilte pionierbegroeiingen.

Referenties

- Essentietabel Natura 2000-gebied 001. Waddenzee
- Kust & Zee Cids (2018) Samen voor een rijke kust en een gezonde zee.
- Ministerie van Infrastructuur en Milieu (2016) Natura 2000-beheerplan Waddenzee. Periode 2016-2022.